

Oponentský posudek bakalářské práce Antonína Faktora „Kněz vnitřním nepřítelem. Nietzscheho kněz jako idealizované já neurotika“

Nietzscheho myšlení je živnou půdou pro sledování psychologických motivů, neboť samotný Nietzsche chápal od jisté chvíle sám sebe jakožto psychologa. Předložená práce jako kdyby byla volným pokračováním, spíše navazováním na úspěšně obhájenou bakalářskou práci Jana Kanclíře *Pasivní agrese jako manifestace resentimentu ve filosofickém díle Friedricha Nietzscheho* z roku 2018, jež vznikla pod stejným vedením. Předložená práce si vhodně volí jeden motiv z Nietzscheho pozdějšího díla (zejm. *Genealogie morálky*, ale též *Mimo dobro a zlo* a zčásti i *Antikrist*), a to motiv kněze, který korektně interpretuje z primárních textů za využití několika cizojazyčných výkladových textů, který je vztažený k jednomu odpovídajícímu motivu z konkrétní psychologické praxe, a to k motivu idealizovaného já neurotického pacienta vy výkladu Karen Horneyové. Proto má předložená bakalářská práce přehledné a smysluplné členění na první část, která představuje právě Nietzscheho pojetí figury kněze, ve druhé části představuje nejprve osobu a dílo zmíněné americké psycholožky a poté její výklad neurotického „já“, aby ve třetí části došlo k nabízejícímu se srovnání, na kterém se má doložit takřka kongeniální spřízněnost, každopádně analogie, ba přímo shoda obou pojetí. Zadáni i zpracování předložené bakalářské práce je optimální, student téma bravurně zvládnul za použití odpovídající výkladové literatury, na zvolenou badatelskou otázku přesvědčivě odpovídá. Výklad i zpracování si udržuje odstup od zpracovávané látky, což je v případě Nietzscheho myšlení vždy klíčový předpoklad pro úspěšné zvládnutí.

Nietzscheho figura kněze je výkladově pojmána jakožto imanentní součást lidské *psyché*, a nikoli 1) jakožto psychologický typ ani 2) jakožto označení role sociálního aktéra. V každé konkrétní *psyché* je latentně a v potenci obsažena figura kněze, která je sebe mrzačící, proti sobě obrácenou vůlí k moci, jež ve své reaktivitě je přesto tvůrčí, resp. jež ve své reaktivitě přesto klade a vytváří hodnoty, kterými vládne nejen sobě, ale i druhým lidem, takže figura kněze je negativní panskou morálkou v kontextu morálky otrocké, totiž způsob, jak si ve stavu slabosti přesto zjednat dominantní postavení, a tedy pocit moci. Ovšem jedná se moc fiktivní.

Vztaženo k psychologické praxi se způsob jednání a pointa, ke které má toto jednání vést, až nápadně podobá tomu, jak podle výkladu Karen Horneyové neurotický pacient vytváří své idealizované já, s jehož pomocí si neurotik snaží vytvořit *modus operandi*, ale i *modus essendi* ve světě, který považuje za nepřátelský. Opět se jedná o potlačenou „tvůrčí energii“, která je obrácena do sebe během „neurotického vývoje“, který „vede ke změnám osobnosti a **k tvorbě nových hodnotových žebříčků**“ (s. 20, zvýr. A.N.), což je přeci hlavní motiv vzhledem k výše řečenému

u Nietzscheho figury kněze. I v případě neurotika se jedná o fikci, která zastírá, ba nahrazuje skutečný vývoj osobnosti.

K obhajobě mám jediný motiv: na s. 31 autor praví, že Nietzschemu se podařilo shrnout komplexnost figury asketického kněze do věty z § 12 III. Pojednání spisu *Genealogie morálky*: „*Vypovědět víru svému já, negovat sám sobě svou ‚realitu‘ – jaký triumf!*“ Není rovněž Nietzscheho záměrem popírat substanciální „já“, resp. duši? V čem Nietzsche *rovněž* naplňuje asketický ideál a v čem se jeho záměr popírat „atomismus duše“ naopak liší od počínání figury kněze?

Předloženou práci bez výhrad **doporučuji k obhajobě** a navrhuji **hodnocení výborně**.

11. června 2020

Doc. Aleš Novák, Ph.D.